

בס"ד

עבודת ה'מנוחה' של שבת קודש, זוהי ההשקעה בהוספת חיל ברוחניות!!!

ממלאכתו יום אחד בשבוע, ורק שבחר ה' ביום זה ליום מנוחה והוא הדין ליומא אחרנא.

אכן מופת חותך כנגד זה הוא, שהרי ציווי השבת נאמר לבני ישראל בהיותם במדבר וכבר במרה נצטוו עליה, וזה פשוט וידוע שבימי שהותם במדבר לא היו טרודים במלאכה ולא התעמלו בשום עמל גופני כלל וכלל, שהרי מזונם ירד להם מן השמים מוכן ומזומן לאכילה, ובגדיהם גדלו על בשרם כמידות גופם ממש על ידי ענני הכבוד, ומשום כן הרי לא הוצרכו לשום מנוחה ונופש, אלא על כרחך לומר כי יום השבת מקודש בעצמותו קודש קדשים הוא לאות ברית בין ישראל לעמים.

וזוהו שאמר הכתוב 'ושמרו בני ישראל את השבת' עכשיו מיד עוד בהיותם במדבר, והטעם לזה כדי שיוכלו 'לעשות את השבת לדורותם ברית עולם', כי כאשר ישמרו שבת במדבר יהיה בידם מופת גמור שהשבת לא ניתנה למען ינוח הגוף, אלא לקדושת עצמות היום, וכך יעשו המה כאשר יבואו לארץ ישראל ויהיו עסוקים איש תחת גפנו ותחת תאנתו ויצא כל אדם לפעלו בעמל כפיים כל ששת ימי המעשה, עם כל זה כאשר יבוא יום השבת, לא יעשו אותו למנוחת הגוף רק כדי לקדש עצמם ביומא דשבתא.

« מנוחת השבת זוהי ההשקעה ברוחניות!!! »

הספורני כותב עה"פ ש'מור את יום השבת לקדשו כ'אשר צ'נך (דברים ה, א), שלשון הפסוק 'כאשר צ'נך' צריך ביאור, ומבאר הספורני בזה"ל: "באותו האופן שצ'נך במרה, כי אמנם כשצ'נך שם על השבת הודיע לך שלא יספיק לך שתקדשהו במה שתשבות בו ממלאכה, אבל שתעסוק בו בתורה ובמצוות כאומרו ו'הי'ש'ר בעיניו תע'ש'ה ו'ה'א'ז'נת ל'מ'צ'ו'תיו (שמות טו, כו)", עכ"ל, וזהו הביאור כאשר צ'נך, דהיינו כמו שצ'נך במרה.

והכי איתא בילקוט שמעוני (על תהלים פרק קלט אותתפח), וז"ל: "ר' יצחק אומר וכו' כיצד, אדם עושה מלאכה כל ששה ונח בשביעי, מתרצה עם בניו ועם בני ביתו. ואעפ"כ שאתם עושים מלאכה כל ששה, יום שבת יעשה כולו תורה. מכאן אמרו שישכים אדם וישב ביום השבת וילך לבית הכנסת ולבית המדרש שנאמר לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך (קהלת ט, ז)", עכ"ל.

וכן בתנא דבי אליהו (פ"א) אי' אותם מילים עם תוספת כמה מילים שמכניסים בהירות מסויימת בדברים, וז"ל: "שבת יעשה כולו לתורה וכו', מכאן אמרו ישכים אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש, ויקרא בתורה וישנה בנביאים, ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה, לקיים מה שנאמר לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך (קהלת ט, ז)", עכ"ל.

וכן איתא במקום אחר במדרש ילקוט שמעוני (שמות רמז ת"ח) וז"ל: "ויק'הל מ'שה (שמות לה, א), רבותינו בעלי אגדה אומרים, התחלת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה, עשה לך קהלות גדולות ודרוש לפנייהם ברבים הלכות שבת כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת, ולכנוס בבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה איסור והיתר, כדי שיהא שמי הגדול מתקלס בין בני וכו', אמר משה לישראל, אם אתם עושים כסדר הזה, הקב"ה מעלה

« מהו מהותה של 'מנוחת השבת'?? »

כתוב בפרשה ו'כל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר ע'שה (בראשית ב, ב), ופירש"י (ומקורו בבר' י ט), "רבי שמעון אומר, בשר ודם שאינו יודע עתיו ורגעיו, צריך להוסיף מחול על הקודש, הקב"ה שיוודע עתיו ורגעיו, נכנס בו כחוט השערה ונראה כאילו כילה בו ביום, דבר אחר, מה היה העולם חסר מנוחה, באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה".

כלומר שהוקשה לו איך כתוב ו'כל אלקים ביום השביעי מלאכתו אשר ע'שה (ס), שנראה שעשה מלאכה גם ביום השביעי ובו ביום שבת, הרי המשיך הכתוב וישבות ביום השביעי מכל מלאכתו ומוכח שלא עשה שום מלאכה ביום השביעי אלא שבת כבר ביום שישי. ותירצו, שאף שהכוונה של 'וישבות ביום השביעי' היינו שהיה נראה שהתחיל לשבות רק באמצע יום השביעי, מכיון שהיה כ"כ מצמצום, אז לבני אדם זה היה יכול להיראות כאילו כבר התחיל שבת ועדיין לא שבת.

והתירוץ השני הוא, שבאמת ניתן להחיל על יום שבת המושג של 'מלאכה', מכיון שמהות ה'מלאכה' הזו, זו 'מנוחה', שולול הבריאה הזאת של 'מנוחה', לא היה מושג כזה בעולם של 'מנוחה'.

ובאמת מוטל עלינו להתבונן, איך 'מתרגמים' המושג הזו של 'מנוחה' למעשה, איך יכולים אנו לקיים בהידור מצות מנוחת השבת, מהו מהותה של מנוחה זו.

עוד צריכין להתבונן, מדוע כ"כ חמור הענין מה שאמרו חז"ל הק', שגוי ששבת חייב מיתה.

« 'מנוחה' אינו דוקא שביתה ממלאכה מעשית?? »

הגרי"ז מבריסק זצ"ל ביאר בנוסח תפילת שבת 'ולא נתת ה' אלקינו לגויי הארצות', שזה נסוב על עצם מצות השבת הכוללת את דיניה ואיסוריה, לא נתן לעכו"ם המופקעים ממנה. 'וגם במנוחתו לא ישכנו ערלים', נסוב על זה שאין להם גם את הבריאה המיוחדת הזו של מנוחת השבת.

השערי אהרן מבאר, ההבדל בין 'בטלה' לבין 'מנוחה'. 'בטלה' פירושו, אדם ששוכת ממלאכה שבינת הגוף, אך עדיין המחשבה חופשית לפעול כפי רצונה. משא"כ 'מנוחה' פירושה, שבינת הגוף וישוב הנפש להתעסק בעניינים רוחניים, ואינו חופשי במחשבתו, כלומר שיש כזה 'מלאכה' ששמה 'מנוחה', שצריך לעבוד להשיגה ולעשותה כראוי, וכיון שיש בזה מאמץ לכן נקראת מלאכה.

הכתב סופר (פרשת כי תשא) על הפסוק ו'שמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם (שמות לא, טו) מקשה, שלכא' מהו הלשון של 'לעשות את השבת', שהיה לו לומר 'ושמרו בני ישראל את השבת לדורותם'.

אלא שהענין הוא להוציא מלבם של הכופרים האלו ההוגים דברי הבל בלבם לומר שלצורך בריאת הגוף וחזוק האברים צריך שישבות האדם

עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר וְאַתֶּם עַדִּי נְאֻם ה', וְאַנִּי אֶל (ישעיהו מג, יב), "עכ"ל.

וכן כתב הרמב"ן עה"פ זכור את יום השבת לקדשו (שמות כ, ז), וז"ל: "וטעם לקדשו, שיהא זכרונו בו להיות קדוש בעינינו, כמו שאמר וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג לְקֹדֶשׁ ה' מְקַבֵּד (ישעיהו נח, ג), והטעם, שתהא השביתה בעינינו בעבור שהוא יום קדוש, להפנות בו מעסקי המחשבות והבלי הזמנים, ולתת בו עוגן לנפשנו בדרכי ה', וללכת אל החכמים ואל הנביאים לשמוע דברי ה', כמו שנאמר מְדוּעַ אֶת הַלֵּכֶת אֵלָיו הַיּוֹם לֹא חֲדָשׁ וְלֹא שַׁבָּת (מלכים ב' ד, כג), שהיה דרכם כן. וכך אמרו רז"ל, (ר"ה ט"ו), מכלל דבחדש ושבט בעי למיזל וכו", "עכ"ל.

והנה על מה שאמרו חז"ל, (שבת פו), שבשבת ניתנה תורה לישראל, כתב **המהר"ל** (חידושי אגדות גיטין לח), וז"ל: "השבט ניתנה שהאדם יהיה פנוי מן המלאכה, ויהיה פנוי אל התורה, שהוא השלמת הנפש, כי בתורה ימצא הנפש מרגוע, ולכך הכל מודים שבשבת ניתנה תורה לישראל, וזהו להשלמת נפש ישראל", "עכ"ל.

« מדוע אין קרבן חטאת בשבת קודש?? »

כל כך גדולה היא מעלת השבת שיש בה הכח והעוז לטהר ולנקות את נפשות בני ישראל מכל חטאיהם ופגמיהם, ובאופן שאפילו נכשל מאן דהו בעוונות חמורות שבחמורות יש בכח קדושת השבת להוציא מהשפלות שנפל בה, וכמו שאמרו חז"ל (שבת קיח): כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו.

באמת כאשר נדייק, נראה שבקרבן מוסף של שבת אין כלל קרבן חטאת, ועי' ברמב"ן פרשת פנחס (כה, ב) שכתב שם בזה"ל: "אין במוספי השבת חטאת כשאר כל המוספין, מפני שכנסת ישראל בת זוגו והכל שלום", והמשכיל יבין.

הפוסקים דנו מדוע ישנו שינוי בין ג' התפילות שבשבת קודש, עי' בטור (בס' רצב), והשל"ה הק' (מס' שבת נר מצוה אות כ"ט), מבאר את הג' תפילות בזה"ל: "הנה שבת נקראת 'כלה' ונקראת 'מלכה', נקראת כלה בעת שמתקדשת, ואחר כך נקראת מלכה ביחוד העצמי עם המלך העליון, כנודע להבאים בסוד ה'", "עכ"ל.

הרי שהוסיף דכלה ומלכתא הם ב' בחינות וב' שלבים בסדר הבנין של השבת, בתחילה נעשה קידושין ובזה נקראת השבת 'כלה', ושוב נעשה הנישואין ובזה נקראת השבת 'מלכה'. ושוב הוסיף השל"ה הק' שיש באמת עוד בחינה שלישית והוא היחוד של החתן והכלה שמכניסה לביתו ומתייחד עמה.

ועפ"ז ביאר השל"ה הק' תקנת הג' תפילות של שבת, וז"ל: "אשר זהו אחד מהטעמים מה ראו חכמים לתקן בשבת שלש תפלות משונות זו מזו, אתה קדשת, ישמח משה, אתה אחד, וביי"ט לא תקנו אלא אחת אתה בחרתנו לערבית שחרית ולמנחה. וי"ל, מפני ששבת נקראת כלה והקב"ה נקרא חתן, תקנו 'אתה קדשת' על שם הקידושין שנותן חתן לכלה, ואח"כ 'ישמח משה' על שם שמחת החתן בכלה, ואח"כ 'אתה אחד' על שם שמתייחד החתן עם הכלה.

כעין זה כתב גם **הגר"א** (בחידושי אגדות בבק), והוסיף וז"ל: "בואו ונצא לקראת כלה, הענין של כלה ידוע, כמ"ש (בר"י יא, ח) לכל נתתי בן זוג רק שבת לבדו אין לה בן זוג רק ישראל, לכן הולכין לקראת כלה. וזו סדר של ג' תפלות, קידושין, חופה כליל שהיא הכלילה שאז זמן שמחתנו של חתן, וכמ"ש פְּחָתָן יֵצֵא מִחֶפְתּוֹ (תהלים יט, ט), והג', יחוד. והן כנגד ג' שבתות שבת בראשית ושבט מתן תורה ושבט לעתיד לבא.

וביאר שם הגאון **רבי אברהם בן הגר"א** זצ"ל, כדרכו של השל"ה הק' הנ"ל, דהג' תפילות הם כנגד ג' בחינות אלו קידושין חופה ויחוד, תפילת

ערבית היא כנגד הקידושין שאומרים בה אתה קדשת, תפילת שחרית היא כנגד החופה שאומרים בה כליל תפארת בראשו נתת לו, ותפילת מנחה היא כנגד היחוד שאומרים בה אתה אחד ושמן אחד.

ולפי"ז יכולין להבין למה אין חטאת בקרבן מוסף, כיון כשאדם חוטא יש מחיצה המפסקת בינו לקונו, ושבט היא הקידושין בין כלל ישראל להקב"ה כדי שיהא יחוד בין כלל ישראל להקב"ה, הקב"ה מוחל כל העוונות כדי שלא יהא מחיצה המפסקת להקב"ה. וזהו גם הטעם שגוי ששבת חייב מיתה, כיון ששבט היא היחוד בין כלל ישראל להקב"ה, משל למה הדבר דומה שהמלך מתיחד עם המלכה ואחד בא להפריע, ודאי הוא חייב מיתה.

« גודל רוממות קדושת השבת?? »

ובספרים הקדושים איתא לבאר דבר גדול ממעלת יום שבת מלכתא כי היא מקור הברכות של ימי המעשה, כמו שכתב להדיא דברים נהירים בספר **הזוהר הקדוש** (ח"ב פח). והודפס בסידורים לאמרו בליל שבת קודש קודם הקידוש, והא לך לשונו הטהור: "כתיב וַיִּבְרַךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי (בראשית ב, ג) וכתב בפרשת המן שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקָטְהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לֹא יִהְיֶה בו (שמות טז, כו), כיון דלא משתכח ביה מזוני מה ברכתא אשתכח ביה (-כיון שאין בו מזונות אז איזה ברכה נמצאת בה), אלא הכי תאנא (-אלא כך למדנו), כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין (-כל הברכות שלמעלה ושלמטה תלויים ביום השביעי), ותאנא, אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה (-ולמדנו, מדוע לא נמצא מן ביום השביעי), משום דהוא יומא מתברכאן מיניה כל שיתא יומין עלאין (-כיון שמיום השביעי מתברך על ששת הימים העליונים), עכלה"ק.

ונמצינו למדים שכל ההשפעות המושפעים על העולם במשך כל ששת ימי המעשה, מקורם טהור מיום השביעי שבת המלכה, כי היא מקור הברכה וההשפעה ובזכותה ניזונים כל העולמות בשאר הימים.

ומדברי קודש אלו, יש לנו במה לסתום פיהם של האנשים הטועים, האומרים שאם לא יעבדו ביום השבת מה יאכלו בימי החול ומהיכן יתפרנסו להביא לחם חוקים, ומעתה עליהם לידע שטעות גדולה בידיהם, ואדרבה בדבריהם הם עושים היפך מטרטם, כי הלוא מקור ברכות שמים תלויים ועומדים ביום השבת קודש, וכאשר הם מחללים את השבת הנה הם מגרשים את ההשפעות הטובות מביתם, ולא כן אם ישבתו ביום השביעי כהלכה וישמרו שבת כראוי, אז הם מהווים את עצמם כלי הראוי לקבל ההשפעות, ויום השבת תשפיע עליהם מאורה וזיוה שפע ברכה וטובה מרובה.

רבי יחזקאל סרנא זצ"ל מעלה רעיון נפלא כדי להבין את גדול רוממות קדושת היום השבת. מצינו אמור בדברי חז"ל (ביצה טז), שביום השבת נותן הקב"ה נשמה יתרה לכל אדם מישראל ושוכנת בו מרגע קבלת קדושת השבת בפועל, עד רגע צאת השבת. וממה שהוצרכה נשמה מיוחדת עבור זה היום, ולא די לקבל שבת בנשמה המחיה את האדם במשך כל ימי השבוע, הגם שהיא עצמה גם כן גבוהה מאוד וטהורה היא שמתחת כסא הכבוד חוצבה, מזה למדנו שכל כך נשגב ועצום אור קדושת שבת המלכה, של כל יום אין בכוחה לסבול את האור העצום הזה, והוצרך הקב"ה להביא נשמה יתרה מעולם מיוחד כדי שתוכל לקבל את קדושת השבת, ולהחזיק הקדושה הזו בתוך הגוף הגשמי.

נמצינו למדים שאנחנו מחויבים לדעת את ערכו הרם והנישא של עצם היום הזה, שאינו יום בין שאר ימי השבוע, כי אם יום מיוחד שהועיד אותו הבורא ית' להיות אות וסימן בינו לבין עמו ישראל כאמור כי אות היא ביני וביניכם לדורותיכם, וביום השבת הקב"ה משפיע שפע רב של רוח טהרה וקדושה על בני ישראל, להרגיש התרוממות והתעלות בנועם ותענוג קרבת אלוקים ועבודתו ית'.

"...וזוהו גם הטעם
שגוי ששבת חייב
מיתה, כיון ששבת
היא היחוד בין כלל
ישראל להקב"ה,
כשגוי שבת הוא
מפריע להיחוד בין
כלל ישראל להקב"ה,
משל למה הדבר
דומה שהמלך מתיחד
עם המלכה ואחד בא
להפריע, ודאי הוא
חייב מיתה..."